



Braziliaanse zuivelmarkt:

De Braziliaanse zuivelsector wordt al langere tijd gezien als een potentiële belangrijke speler op de mondiale markt. Er is voldoende land en water, de rundveestapel breidt gestaag uit. Maar die verwachting is nog niet uitgekomen. En zoals het er naar uitziet, zal Brazilië ook de komende jaren op zuivelgebied internationaal niet excelleren. Kwalitatief zijn er nog verbeteringen nodig, maar ook de interne markt kent voldoende groeipotentie, waardoor grootschalige export vooralsnog niet aan de orde is.

Afgelopen zomer tijdens onze vakantie in Nederland zei onze 4-jarige dochter Sofia: "Papa, deze kaas is lekker. Braziliaanse kaas smaakt naar plastic". Daarmee is veel gezegd over de stand van zaken van de Braziliaanse zuivelmarkt, die de afgelopen jaar aanzienlijk in volume is gegroeid is, maar waar kwalitatief nog veel te winnen is. Op het oog ligt er in het schap van de Braziliaanse supermarkt een redelijk assortiment zuivelproducten. Maar de kaas smaakt niet naar kaas, en de aardbeiendrinkyoghurt bevat geen aardbeien. Het is vooral houdbare melk, heel veel houdbare melk. Gelukkig wordt er uit Nederland, Frankrijk en Italië kwaliteitskaas geïmporteerd, maar slechts een klein deel van de bevolking kan dergelijke prijzen betalen. Kaas en yoghurt zijn nog steeds luxe producten en de onlangs op de markt verschenen probiotica, biologische producten en zuiveldrink met nutritionele



...en toch smaakt de kaas nog niet lekker in Brazilië.

toevoegingen zijn een kleine nichemarkt. De gemiddelde jaarlijkse zuivelconsumptie per capita van ongeveer 150 liter melk equivalent, laat ruimte voor groei zien. De Wereldgezondheidsorganisatie beveelt 175 liter per persoon aan en het Braziliaanse ministerie van Volksgezondheid zelfs 200 liter.

Groeiende middenklasse

De Braziliaanse economie kent de laatste jaren een stabiele economische groei. Voor 2010 wordt een groei van 7,5% gezien. De inflatie is met 5% onder controle. Naar verwachting worden er dit jaar 2,5 miljoen nieuwe banen gecreëerd, dat zijn 10.000 nieuwe banen per werkdag (!). Dankzij succesvolle sociale programma's van de immens populaire -maar vertrekkende- president Lula, ontworstelen steeds meer Brazilianen zich aan de soms extreme armoede. De middenklasse groeit; in aantal

en in gemiddeld besteedbaar inkomen. Dus ook de vraag naar zuivelproducten groeit. De afgelopen jaren met zo'n 4% per jaar. Is de sector in staat aan die vraag te voldoen?

Ja, de melkproductie is de laatste jaren sterk toegenomen en dat zal nog wel even doorgaan. Werd er in 2001 nog 20,5 miljard



nog veel te winnen op kwaliteit



liter geproduceerd, het afgelopen jaar lag dat met 27,6 miljard liter ruim een derde hoger. De verschillen in productie van de 16 miljoen melkkoeien zijn groot. Gemiddeld ligt de melkproductie per koe per dag slechts op 7 liter, maar er zijn ook bedrijven die met gemak een dagproductie van 30 liter per koe halen. Regio, gebruikte koeienrassen, bedrijfsomvang en type management zijn daarin sleutelfactoren. De belangrijkste productieregio is Minas Gerais, waar ongeveer een kwart van de totale hoeveelheid melk wordt geproduceerd, gevolgd door de zuidelijke deelstaten Rio Grande do Sul en Paraná. Ook de aan boeren uitbetaalde melk-

prijs varieert sterk, zowel per seizoen als per regio. Medio 2010 lag de gemiddelde melkprijs op 32 eurocent per liter. In mei was dat nog 36 eurocent, maar aan het begin van dit jaar slechts 26 eurocent. Daarbij moet worden aangemerkt dat de sterke Braziliaanse Real het afgelopen jaar verder is geapprecieerd, waardoor – gemeten in euro's – deze prijzen relatief goed zijn.

Grote spelers

De consolidatie in de sector gaat gestaag door, maar nog steeds is er een groot aantal relatief kleine zuivelbedrijven en coöperaties. De belangrijkste spelers zijn DPA (Dairy Partners America, een joint venture van Nestlé en het Nieuw-Zeelands Fonterra), Brasil Foods (ontstaan uit fusie Sadia en Perdigão), Bom Gosto en Leitbom. Die laatste twee voeren momenteel fusiebesprekingen, evenals een viertal zuivelcoöperaties: Itambé, Minas Leite, Centroleite en Confepar. Mochten die fusies doorgaan, dan ontstaan er in totaal vier grote spelers met elk zo'n kleine 10% van de landelijke productie.

Noemenswaardig is dat van die totale hoeveelheid geproduceerde melk, slechts driekwart geïnspecteerd wordt. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er twee jaar geleden een schandaal was, waarbij op grote schaal met melk gesjoemeld bleek te zijn. Onder andere door toevoeging van water en schoonmaakmiddelen. Uit een in 2007 door de Wageningen Universiteit uitgevoerd onderzoek ter verbetering van de melkqualiteit bij kleinere bedrijven in Minas Gerais blijkt dat nog op een aanzienlijk deel van de bedrijfjes met de hand werd gemolken, en lang niet iedereen over een gekoelde melktank beschikt. En dat met temperaturen die vrijwel altijd boven de 30 graden liggen. De laatste jaren heeft er een behoorlijke verbetering plaatsgevonden, maar nog steeds is de kwaliteit op veel bedrijven in de grootste productieregio Minas Gerais niet op het niveau dat anno 2010 verwacht mag worden.

Kiwipecuaria

Niet ver van de Braziliaanse hoofdstad Brasilia is sinds begin 2009 een groot melkveebedrijf met Nederlands management gevestigd. Vijftien Nieuw-Zeelands particulieren zijn de mensen achter 'Kiwipecuaria', een bedrijf met ongeveer 950 melkkoeien, waarvan 750 in lactatie. Bijna alle investeerders hebben het bedrijf minimaal eenmaal bezocht. Hun doel is meer dan 15% rendement te behalen op geïnvesteerd kapitaal in de komende jaren en de investeerders zijn dan ook tevreden. De koeien lopen het hele jaar door buiten op met grote pivot-beregeningsinstallatie geïrrigeerd grasland. Daarnaast heeft het 242 hectare grote bedrijf momenteel ongeveer 60 hectare snijmaïs voor eigen gebruik (20.000kg droge stof/ha), en is er 50 hectare natuurlijk bos. 20% van het bedrijf moet volgens de wet als reservaat buiten productie blijven, conform de strenge Braziliaanse boswetgeving (Codigo Florestal). De melkkoeien zijn een raskruising tussen Jersey en Holstein Friesian, de KI-rietjes komen rechtsreeks uit Nieuw-Zeeland. De dagelijkse productie van Kiwipecuaria ligt rond de 12.500 kilogram. De melk gaat naar een 80 kilometer verderop gelegen privé-zuivelbedrijf Piracanjuba dat momenteel 37 eurocent per liter betaalt. Volgens de Nederlandse directeur/manager Gerard Boerjan is het bedrijf een 'typisch Nieuw-Zeelands bedrijf onder de Braziliaanse zon'. Boerjan heeft twaalf jaar praktijkervaring in Nieuw-Zeeland. Het kostte het bedrijf aanvankelijk enige moeite om klauwproblemen door bacteriën onder controle te krijgen, maar Boerjan is nu tevreden over de ontwikkeling van het bedrijf. Hij voorziet een grote toekomst voor Brazilië als opkomend zuivelland: er is betaalbaar land, er is water, en er is voldoende personeel dat bereid is hard te werken. Wel laat Boerjan weten dat de bureaucratie in Brazilië aanzienlijk is, er was dan ook een goede dosis geduld en doorzettingsvermogen nodig om het bedrijf van de grond te krijgen. Ook privé waren de nodige aanpassingen vereist, onder andere de noodzaak tot het spreken van Portugees. "De kinderen gaan met plezier naar school en door de vier jaargetijden (zomer, zomer, zomer, en zomer) zijn ze nooit moe. Het is hier altijd goed weer met droge winters en natte zomers". Contact met Boerjan via gamboerjan@gmail.com.

Batavo

Dit in scherp contrast met de referentie op zuivelgebied in Brazilië: de door Nederlandse immigranten opgezette coöperaties in Carambei, Castrolanda en Arapoti. Deze regio is schoolvoorbeeld voor de Braziliaanse zuivelsector zowel in productie per koe als in kwaliteit. In de regio is het door heel Brazilië bekende zuivelmerk Batavo ontstaan, nu in handen van Brasil Foods. Batavo, met een typisch Nederlands meisje als logo, prijkt zelfs op het shirt van Brazilië's meest populaire voetbalclub Flamengo.



In 2008 heeft de coöperatie Castrolanda een nieuwe melkfabriek in gebruikgenomen waar met de meest moderne apparatuur 800.000 liter per dag verwerkt wordt. Momenteel produceert men onder andere drinkyoghurt voor Danone, maar het idee is om binnen enkele jaren producten onder eigen label in de markt te zetten.

Zuivelsector SWOT

Sterke punten Grote interne markt Lage productiekosten Land en water beschikbaar	Zwakke punten Veel kleine bedrijven met slechte kwaliteit Inspectie is onvoldoende Lage gemiddelde productie per koe Beperkte toegang tot krediet voor boeren
Kansen Sterke productieverbetering per koe mogelijk Voortdurende groei interne markt	Bedreigingen Verdere versterking Braziliaanse munt Slechte logistiek Toename prijsvolatiliteit



Websites

www.milkpoint.com.br
www.cepea.esalq.usp.br
www.cnpqgl.embrapa.br
www.logoa.com.br
www.altagenetics.com.br
www.asbia.org.br

Milkpoint
Database Universiteit van São Paulo
Embrapa gado de leite
CRV Lagoa
Alta Genetics
ASBIA – organisatie van KI-bedrijven

Vier miljoen rietjes

Aan het begin van de zuivelketen staan twee Nederlandse bedrijven die allebei een vestiging hebben in Brazilië: Alta Genetics en CRV Lagoa. Samen hebben ze ruim de helft van de markt voor kunstmatige inseminatie (KI) bij melkkoeien in handen. Uit cijfers van de overkoepelende organisatie ASBIA van KI-bedrijven blijkt dat in 2009 in totaal bijna vier miljoen rietjes zijn verkocht, waarvan 2,7 miljoen zijn geïmporteerd. Het belangrijkste ras is met ruim 60% FrisianHolstein. De Nederlandse directeur van CRV Lagoa, Vladimir Walk, verwacht dat dankzij de toepassing van 'sexed semen', de

vraag naar KI de komende jaren verder zal toenemen.

De zuivelexport van Brazilië, voornamelijk melkpoeder, kelderde van € 400 miljoen in 2008 tot € 126,2 miljoen een jaar later. De import, die steeg in 2009 naar € 185,5 miljoen, bestaat naast melkpoeder voornamelijk uit wei en kaas.

De Braziliaanse zuivelmarkt is in beweging. Volume en kwaliteit nemen gestaag toe. Toch zal de komende jaren hard moeten worden gewerkt om beide zaken verder naar een mondiaal niveau te tillen. Gezien de voortdurende groei van de interne vraag ligt het niet direct voor de hand dat Brazilië een grote speler zal worden op de internationale zuivelmarkt. Belangrijk daarbij is echter de wisselkoers. Mocht de afgelopen jaar sterk geapprecieerde Braziliaanse munt Real verzwakken ten opzichte van de dollar, dan verschijnen er op de middellange termijn wellicht exportmogelijkheden aan de uitgestrekte Braziliaanse horizon. Voor het zover is, zal onze dochter Sofia al heel wat extra lekkere kaas hebben gegeten. Juist: uit Nederland!

Bart Vrolijk, LNV-Raad Brazilië